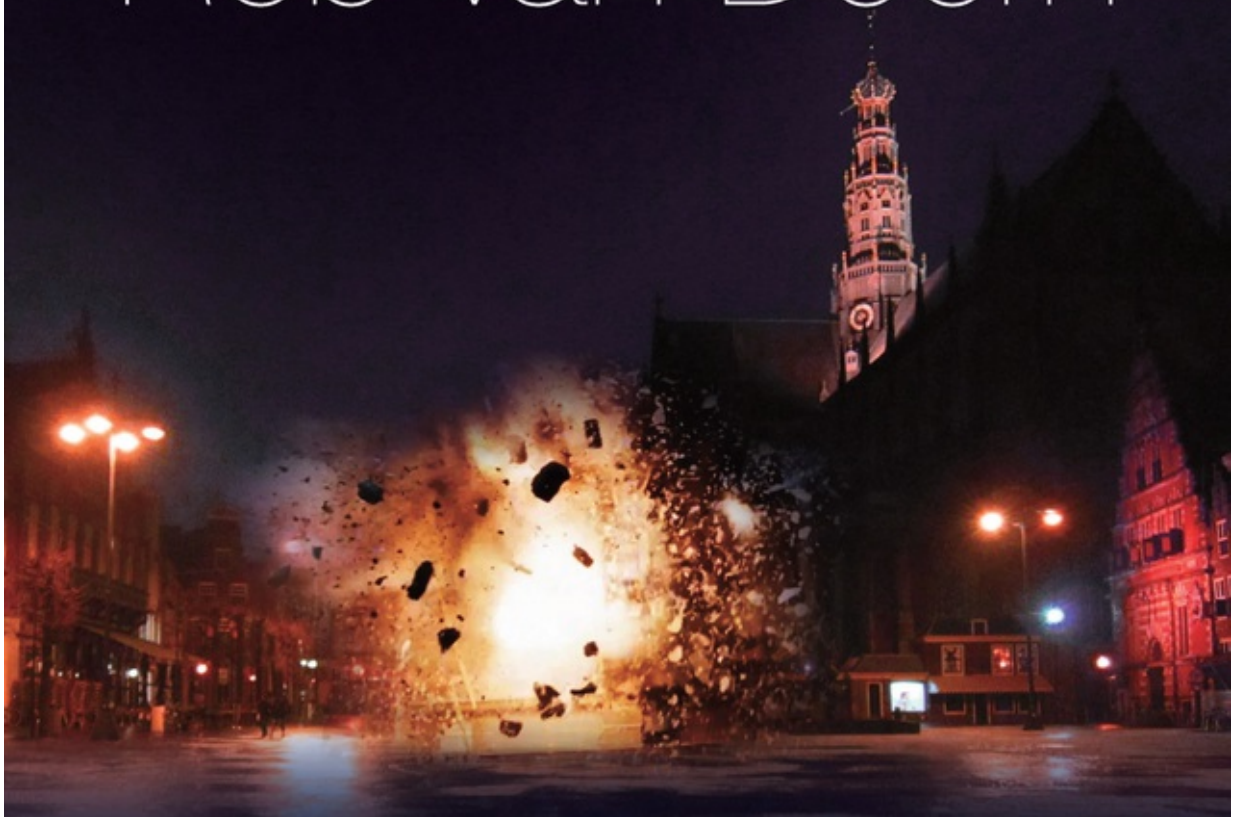

Thriller

Rob van Doorn

Haarlem Centraal

 ELLESSY
CRIME

Rob van Doorn
HAARLEM CENTRAAL

[Uitgeverij De Rode Kamer | Haarlem](#)

Introductie

Een duivelse samenzwering bedreigt de stad Haarlem. Een terroristische aanslag vindt plaats en er ontwikkelt zich een gevaarlijk kat-en-muisspel met als middelpunt de Spaarnestad en de enig overgebleven stadsbestuurder, wethouder Frits Halen. Frits wordt tijdens het onderzoek naar de daders steeds meer deelgenoot van het werk van geheime diensten en schimmige terroristen. Hij werkt nauw samen met een voormalige medewerker, die een topfunctie bekleedt bij de AIVD, de Nederlandse veiligheidsdienst. Frits wordt heen en weer geslingerd tussen zijn werk en zijn gezin. Hij bezoekt Afghanistan waar Nederlandse militairen voor een schier onmogelijke opgave staan.

Al Qaida is echter nog niet klaar met de wereld. De hoofdpersonen verplaatsen zich van de mooie provinciehoofdstad van Noord-Holland via Afghanistan, Azerbeidzjan en Iran naar New York. Het privéleven van Frits Halen wankelt en hij komt voor belangrijke dilemma's te staan. Wie is vriend en wie is vijand?

Rob van Doorn (1954) woonde tot zijn 35 e in Haarlem. In de jaren tachtig van de vorige eeuw was hij raadslid in de Spaarnestad, daarna vakbonds-bestuurder en in de periode van april 2010 tot juli 2013 was hij wethouder “van buiten” in “de mooiste stad van Nederland”. Tussendoor heeft hij verschillende bedrijven opgericht waar hij de bezielende directeur van was. Als consultant adviseert hij over fusies en reorganisaties. Rob woont vanaf 1996 in Amersfoort, op de rand van het dorp Hoogland.

Inleiding

Elke plaats ter wereld staat open voor terrorisme. Ook een rustige provinciehoofdstad. Er is altijd wel een argument te verzinnen waarom een op het eerste oog willekeurige plek is ‘uitverkoren’. Gewelddadig extremisme is nooit de ver-van-mijn-bed show.

Er zijn sterke raakvlakken tussen extreme politiek en gewelddadig extremisme. In de jaren zeventig van de vorige eeuw was dat links politiek extremisme en de laatste decennia bevindt zich dat aan de rechterkant. Er zijn ook elkaar versterkende mechanismes tussen extremisme en de geheime diensten van veel landen. Vergaande af luisterpraktijken, het afschuimen van internetverkeer, vervolging van personen die informatie openbaar maken en in het uiterste geval anonieme drone-aanvallen en oorlog waarbij onschuldige slachtoffers vallen.

Waar ligt de balans tussen kwaal en middel?

Binnen overheidsorganen worden zelfs beslissingen genomen die niet altijd aansluiten bij de democratische beginselen van de rechtstaat en zich onttrekken aan de directe invloed van de gekozen leiders.

In dit boek gaan fictie en non-fictie hand in hand. Verzonnen karakters worden verbonden met werkelijk bestaande personen. Echter, gebeurtenissen, incidenten en/of uitspraken zijn veelal voortgekomen uit de verbeeldingskracht van de auteur, evenals de tijd waarin het verhaal zich afspeelt. Overeenkomsten met echte personen (levend of overleden), gebeurtenissen en/of plaatsen berusten op toeval.

1

Augustus vijf jaar geleden. IJsbrand van de Wetering is met zijn vrouw en kinderen een dagje naar de Efteling bij Kaatsheuvel in Noord-Brabant. De kinderen gaan met hun moeder in achtbanen, de hele familie gaat in een bootje in de Fata Morgana en pa gaat met de kinderen in het doolhof en komt er nat weer uit. Aan het eind van de dag zitten zijn vrouw en kinderen in de Villa Volta. Het is niet zijn manier van plezier beleven. Sterker, hij wordt al misselijk bij de gedachte aan een ronddraaiend huis. Maar de Efteling is een jaarlijkse traditie, waarbij de kinderen het geweldig vinden om in de attracties te zitten. Zijn vrouw loopt nog graag door het Sprookjesbos. ‘Dat roept nostalgische gevoelens op’, verklaart ze. Ze is negen jaar jonger dan hij, een kop kleiner en ze begint breed in de heupen te worden. Er tekent zich een stevige buik af en dat komt niet door een vierde zwangerschap.

IJsbrand is zelf ook niet meer de strakke twintiger die hij ooit was. Hij is vierenvijftig, kaal op de kruin en zoals veel leeftijdsgenoten heeft hij last van een bierbuikje, wat hem het prototype maakt van de Nederlandse ambtenaar. Als hij onderuitgezakt op een bankje zit te zonnen komen de kinderen hard aangerend.

‘Papa, papa, je moet mee in de Droomvlucht.’

IJsbrand staat niet te trappelen, maar zoals zo vaak weten de kinderen hem over te halen voor een attractie zonder wild draaiende karretjes, die loopings maken. Zijn vrouw lacht hem toe en de kinderen trekken aan zijn jasje.

‘Kom nou, papa, dit is de mooiste van het hele park. Je zult het hartstikke leuk vinden. Vorig jaar vond je het ook *cool*.’

Hij wisselt een blik van verstandhouding met zijn vrouw en hij laat zich dan gewillig meeslepen naar de attractie. ‘Nou kom op dan maar. De Droomvlucht is inderdaad leuk.’

Ze moeten even in de rij staan, maar na een kwartiertje is het zover. Ze stappen in de wagons met zijn drieën op een rij. De twee oudsten en zijn vrouw in de eerste en hij met de jongste en een andere man in de volgende. De band met de karretjes draait door en IJsbrand drukt zijn jongste zoontje tegen zich aan. De jongen is pas zes en vindt het sprookjeslandschap met elfen, kabouters en trollen een belevenis.

‘Zie je dat, een trol,’ zegt hij met een fluisterstem terwijl hij wijst naar een lelijke kabouter met bulten op zijn gezicht.

Bij elk nieuw schouwspel vergaapt het kereltje zich en als ze na het hoogtepunt met grote snelheid naar beneden zoeven langs de trollen, die in bomen en in een vijver van de omgeving lijken te genieten, zit hij te kraaien van plezier. Als ze bijna

bij het eind van het traject zijn, en de wagonnetjes verplaatsen zich niet meer naast elkaar, maar achter elkaar, voelt IJsbrand plotseling een brandende pijn in zijn nek, vlak onder de kraag van zijn colbertjasje. De arm om zijn zoon verslapt en hij grijpt naar de plek waar de pijn onhoudbaar wordt. Bloed spuit uit zijn nek en vindt een weg naar beneden onder zijn T-shirt. Zijn hand kleurt snel rood van het warme vocht. De ademhaling stopt en hij dreigt te stikken. Hij kan geen geluid uitbrengen, terwijl zijn mond wijd openstaat om te schreeuwen. Hij probeert op te staan, maar zijn lichaam weigert dienst. Verbazing slaat om in paniek. De ogen beginnen naar achteren te draaien en uit te puilen waardoor het rooddoorlopen oogwit zijn hoofd dreigt uit te springen. Zijn gezicht ziet eruit als een verwrongen masker van pijn, ongeloof en wanhoop. Terwijl zijn zoon naast hem nog zit na te genieten overlijdt IJsbrand in het wagentje in de Droomvlucht. Hij zal nooit weten wat hem heeft getroffen.

Zodra het wagonnetje bij het eindpunt komt en langzaam zal doordraaien naar de plaats waar nieuwe bezoekers het sprookjesleven willen zien, springt zijn zoontje eruit en rent naar zijn moeder, die lachend naar zijn belevenissen luistert. De man naast IJsbrand verlaat rustig de wagon en loopt zonder om te kijken de Droomvlucht uit, via het winkeltje met snuisterijen, naar de uitgang van het park. Later geanalyseerde video-opnamen tonen de man geen enkele keer in het gezicht. Hij heeft een beige pet op; zo'n pet met een grote klep. Die onttrekt zijn gezicht aan de nieuwsgierige bewakingscamera's. Getuigen zeggen dat hij een donkere huidskleur heeft en een moedervlek op zijn rechterwang, maar er verder heel gemiddeld uitziet.

Het duurt even voordat parkmedewerkers in de gaten hebben dat IJsbrand levenloos in de kar zit. Het deel van de bank waarop hij zit is nat en rood van het bloed. Ontlasting en urine komen door zijn broek heen en de penetrante geur vermengt zich met de luchtjes van zweet van de vele dagjesmensen en olie van de machinerie. IJsbrands vrouw wordt door haar zoontje aan haar arm getrokken om naar de volgende attractie te gaan. Een attractiemedewerker zit in een hokje met beeldschermen en een bedieningspaneel bij de in- en uitgang van de Droomvlucht en hij ziet dat een gast is achtergebleven. Hij drukt zonder dralen op een rode knop en de band wordt gestopt. Een parkmedewerker rent naar zijn baas om te vragen wat ze moeten doen. Mevrouw Van de Wetering kijkt waar haar man is en loopt terug naar de wagon. Ze ziet zijn rooddoorweekte boordje, de uitpuilende witte ogen en het bloed wat van de zitting druipt. Even later staat ze gillend naast haar man aan zijn colbert te trekken terwijl gasten zich er omheen opstellen om niets van het schouwspel te missen. De baas van de Droomvlucht waant zich in een nachtmerrie. IJsbrands kinderen staan er eerst wat beteuterd bij en weten zich geen raad. De

jongste loopt naar zijn moeder en slaat met tranen in zijn ogen zijn armen om haar benen. ‘Mama, mama, wat is er nou met papa?’ Uit zijn broekspijpen loopt urine, dat een halve meter verder een plasje vormt. De oudste wordt boos. Ze loopt op een dikke man af die ongegeneerd haar vader met zijn iPhone staat te filmen en slaat zonder omhaal het apparaat uit zijn handen. De man reageert verbijsterd. Hij raapt de telefoon op en ziet dat het scherm is gebroken. Dan scheldt hij het meisje verrot, zich niet realiserend in welke omstandigheden zij zich bevindt. ‘Wat doe je nou stom kind, dat is mijn telefoon. Je hebt hem kapot gemaakt. Jij mag de rekening betalen, trut!’

De middelste is het gevoel voor realiteit even kwijt en staat apathisch voor zich uit te staren. Een enkele omstander probeert mevrouw Van de Wetering tot kalmte te brengen, maar dat lukt niet. Ze gilt en krijst en raakt volledig buiten zinnen. Mascara en tranen lopen over haar wangen. De attractiemedewerkers krijgen de opdracht de omstanders op afstand te brengen, maar die laten zich dit buitenkansje niet ontglippen en blijven op enkele meters afstand naar de dode IJsbrand kijken, die als een lappenpop half weggezaakt in de wagon hangt. Pas een kwartier later staat er een ambulance bij de attractie en wordt geconstateerd dat IJsbrand is overleden. Vlak na de ambulance arriveert de politie, die de nieuwsgierige omstanders met zachte hand wegleidt. De plaats delict wordt afgezet en de Technische Recherche gaat daarna aan het werk met sporenonderzoek. Een klus die de rest van de dag duurt. De Efteling sluit de Droomvlucht wat bij enkele bezoekers woede oproept. De echtgenote van IJsbrand en de kinderen worden door een vrouwelijke politieofficier en twee collega’s in een politiebusje naar het politiebureau in Breda gebracht. Het stoffelijk overschot wordt na het technisch onderzoek naar het Jeroen Bosch Ziekenhuis in ’s Hertogenbosch overgebracht. Een patholoog-anatoom constateert de volgende dag dat IJsbrand om het leven is gebracht. Een lange, dunne spies, vermoedelijk een ijspriem, is in de nek gestoken ter hoogte van de aanhechting tussen de vijfde en zesde halswervel en heeft daar de halsslagerader en de luchtpijp doorboord. Een moord zoals een professional die pleegt.

Binnen luttele momenten verschijnen er op internet tientallen filmpjes van mobiele telefoons en compacte videocamera’s, die het lichaam van IJsbrand in het karretje van alle kanten belichten. Producten van de dagjesmens, die in een oogwenk is veranderd in een ramptoerist met morbide trekjes. De Telegraaf toont de meest opvallende beelden dezelfde avond in een reportage op de site en de volgende dag op pagina 3 van de papieren versie. In een bijgeleidend artikel wordt gespeculeerd over de achtergronden, maar niemand kan daar nog het fijne van vertellen. Op radio 1 wordt het incident vermeld. Nederland weet dat er in De Efteling een moord is

gepleegd.

De politieregio Midden- en West-Brabant stelt een team samen van veertig rechercheurs. De resultaten van het sporenonderzoek worden geanalyseerd, er worden getuigen gehoord, video-opnamen van de parkorganisatie in beslag genomen, en vier dagen later worden via het televisieprogramma Opsporing Verzocht particuliere foto's en videoopnamen opgevraagd. Aan de hand van getuigenverklaringen wordt een compositietekening van de vermoedelijke dader gemaakt en getoond in kranten en hetzelfde tv-programma. De moedervlek staat niet op de tekening, omdat slechts enkele getuigen dit hebben waargenomen. De specifieke moordmethode wordt bij Interpol neergelegd en daar wordt gezocht naar overeenkomstige aanslagen. Het verleden van IJsbrand van de Wetering wordt nagelopen. Is hij ooit in aanraking geweest met de politie, staat hij bekend in de criminele wereld? Zijn Haarlemse contacten worden gehoord en zijn vrouw wordt twee dagen lang verhoord over haar kennis van het verleden van haar man. Uit al deze informatie wordt afgeleid dat IJsbrand van de Wetering een saaie Haarlemse ambtenaar is die, afgezien van twee snelheidsovertredingen, nog nooit in aanraking is geweest met politie of justitie. De man was onopvallend en bescheiden en ook zijn vrouw heeft geen enerverend verleden.

Na zes maanden intensief speuren, waarbij honderden tips worden nagelopen, wordt geen enkel resultaat geboekt dat leidt naar de vermoedelijke dader of een motief. Nog een half jaar langer wordt het politieteam in stand gehouden, eigenlijk tegen beter weten in.

Een jaar na de moord wordt het team teruggebracht tot vijf rechercheurs, en weer een jaar later wordt ook dit team ontbonden. De zaak wordt onopgelost in het archief opgeborgen. IJsbrand van de Wetering is om het leven gebracht, maar de dader heeft zich vast vergist in wie hij moest vermoorden of hij heeft een willekeurig slachtoffer gekozen.

Ruim een week na de moord is de crematie van IJsbrand van de Wetering. Familie en vrienden, maar ook tientallen ambtenaren, enkele wethouders en raadsleden zijn aanwezig. Burgemeester Willem Verhagen van Haarlem houdt een uitstekende speech waarin hij vol respect verhaalt van de belangrijke bijdrage die de huismeester van het stadhuis gedurende negenentwintig jaar heeft geleverd aan het functioneren van het kloppende hart van de stad.

‘...IJsbrand was niet weg te denken uit ons stadhuis.’ s Morgens al heel vroeg gooide hij de luiken letterlijk open, zodat wij bestuurders daar in figuurlijke zin

invulling aan konden geven. Hij was altijd in voor een praatje en dan maakte het niet uit of het de koffiejuffrouw of een wethouder was. Hij wond de eeuwenoude klokken op, zodat iedereen bij de tijd bleef en hij was onzichtbaar als het nodig was, bijvoorbeeld toen Kroonprinses Máxima op bezoek was en er vergeten was het toiletpapier aan te vullen. IJsbrand was de olie in de stadhuismachine. En die olie is nu plotseling op. Collega's, bestuurders en anderen zullen hem missen, maar onze gedachten gaan in het bijzonder uit naar zijn vrouw en kinderen, die hun liefhebbende man en vader zijn verloren door een zinloze daad...'

Op de derde rij zit, schuin achter de treurende weduwe en kinderen van IJsbrand, een donkere vrouw. Haar gezicht geeft geen blijk van verdriet. Haar mondhoeken staan iets omhoog, wat door de cynische waarnemer kan worden geïnterpreteerd als een flauwe glimlach.

Twee maanden voor zijn fatale bezoek aan de Efteling ziet het leven van IJsbrand van de Wetering er meer dan fantastisch uit. Hij heeft een korte wandeling gemaakt van het stadhuis naar het station. Het zonnetje schijnt in Haarlem en de stad bereidt zich voor op de zomer. Hotel Lion d'Or ligt aan de Kruisweg, op de westhoek van het verouderde stationsplein met aan de noordkant het mooiste stationsgebouw van Nederland. Het is een prima hotel voor mensen die voor niet te veel geld in Kennemerland willen verblijven. Vlak bij het strand, de Kennemerduinen en Amsterdam. Het hotel wordt bezocht door zakenlieden, maar ook door toeristen, die de hoofdstad als slaapplek te hectisch vinden en willen genieten van een rustige omgeving met heerlijke eethuisjes en een overdaad aan cultuur en natuur.

Haarlem is een bijzondere provinciestad. De stad is bijna achthonderd jaar oud en heeft een prachtig historisch centrum. Met honderdvijftigduizend inwoners is het een stuk kleiner dan Amsterdam. De huizen zijn duur. Medewerkers van grote bedrijven bij Schiphol en in Amsterdam wonen met plezier in deze *slow city*. De historische waarde van veel panden in het centrum is groot. Kijkend naar de landkaart wordt duidelijk dat bij Haarlem veel wegen eindigen. Het is als het ware de pleisterplaats aan het einde van de weg. Achter de stad liggen verscholen dorpen als Bloemendaal en Zandvoort. Bloemendaal als rustige haven van de rijken en Zandvoort als vluchtplaats voor de doorgaans minder gefortuneerde Amsterdammers. Zij zitten daar in hun strandhuisje van twintig vierkante meter te genieten van het strand en de grijze Noordzee.

IJsbrand van de Wetering, de huismeester van het Haarlemse stadhuis, heeft weinig oog voor de zakenlieden en het leger toeristen, dat Haarlem frequenteert. Hij brengt zijn werktijd door binnen de muren van het stadhuis en na werktijd spoedt hij

zich naar huis, naar zijn vrouw en drie kinderen. Op dit moment heeft hij daar echter geen aandacht voor. Hij heeft voor een schappelijke prijs een kamer in het hotel geboekt, dat zich op loopafstand van het stadhuis bevindt. En daar verblijft hij met de mooiste vrouw van het stadhuis, een collega van een andere afdeling. IJsbrand van de Wetering gaat vreemd. Voor het eerst in zijn leven is hij bezweken voor de verleiding.

Ze liggen naakt op bed en zij heeft haar hoofd in zijn kruis en met haar handen en mond doet ze hem genieten. Telkens als hij tegen zijn hoogtepunt aanzit stopt ze en kijkt ze hem zwoel en sexy aan. IJsbrand valt op donkere vrouwen. Ze heeft een koffiebruine huid, een bos zwart haar op haar hoofd, maar tussen d'r benen heeft ze alles weggeschoren. Haar borsten zijn vol en groot, met harde lichtbruine tepels waar hij graag aan mag zuigen. IJsbrand kan eindeloos genieten als ze haar billen boven zijn hoofd laat zweven, zich bezighoudt met zijn opgezwollen penis en hij haar clitoris likt zoals hij alleen dat kan, vindt hij. Hij hoort haar dan kreunen en als ze klaarkomt schokt haar lichaam bovenop hem.

Zo gek als IJsbrand op haar is, zo'n afkeer heeft zij voor hem. IJsbrand wordt beloond voor bewezen diensten, maar dat wil nog niet zeggen dat ze het leuk moet vinden. De seks is een makkelijke betaalwijze, waar de deelnemers niemand over zullen informeren en wat na gedane arbeid geen blijvende sporen achterlaat. En de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat seks geen dagelijkse ervaring voor haar is. Dus helemaal koud blijft ze er niet onder. Als ze klaarkomt heeft ze een man in haar fantasie, die heel ver is verwijderd van deze onpersoonlijke hotelkamer. De beloning die IJsbrand ontvangt is gemakkelijk verdiend. Door toeval weet hij iets wat verder niemand weet en wat op zich eigenlijk helemaal niet zo belangrijk is. Nou ja, misschien voor geschiedkundigen en leden van de Historische Vereniging Haarlem, maar verder is het onbelangrijk. En hij weet dat alleen maar, omdat hij zijn werk goed doet. Als huismeester van het Haarlemse stadhuis kent hij na drie decennia elke hoek en elke kast in het eeuwenoude gebouw. Hij weet meer dan de oudste bode en ook meer dan Wim Cerutti, een aan de kant geschoven topambtenaar van de stad, die een omvangrijk standaardwerk over het gebouw heeft geschreven. En die geheime informatie heeft IJsbrand met haar gedeeld. Ze is blij en uitgelaten. Toen ze werd geïnformeerd was dat voor haar het moment van haar leven. De bierbuik van haar bedgenoot en zijn gebrek aan seksuele fantasie neemt ze op de koop toe. Eindelijk kan ze bewijzen waar haar loyaliteit ligt. Hiermee kan ze bijdragen aan het grootste doel van de organisatie waaraan zij haar leven heeft verpand.

Ijsbrand komt schokkend klaar in haar mond en waant zich in de zevende hemel.
Het gezicht van de naakte, donkere vrouw spreekt boekdelen.

2

Meer dan twee jaar later is november een najaarsmaand als alle andere in Fort Hood, Texas. De legerbasis is een opleidingsinstituut voor jonge rekruten, die na hun training vaak in het buitenland worden ingezet om de Amerikaanse belangen te beschermen. De Verenigde Staten van Amerika doen veel moeite om jonge mensen te verleiden toe te treden tot de strijdkrachten. Door de oorlogen in Afghanistan en Irak en de negatieve berichtgeving daarover wordt dat steeds moeilijker.

Wervingsbureaus over het hele land verspreid doen een beroep op het patriottische gevoel.

Sinds de oorlogen in Korea en Vietnam, waarbij duizenden soldaten met posttraumatische stressstoornis zonder begeleiding werden teruggeplaatst in de maatschappij, is het ministerie van Defensie meer aandacht gaan geven aan de psychische begeleiding van jonge mensen, die na enkele maanden intensieve training in een onbekend oorlogsgebied worden gedropt. Majoor Nidal Malik Hasan is psychiater en belast met het begeleiden van jonge mensen in opleiding. Veel hangt van hem af bij twijfels over de inzetbaarheid van rekruten in levensbedreigende situaties. Een verkeerde analyse kan leiden tot het in gevaar brengen van Amerikaanse militairen. Alle jonge soldaten in opleiding spreken minimaal eenmaal met hem of met een van zijn collega's. Ongeveer zeven procent van de cases haalt het einde van de opleiding niet door een negatieve evaluatie.

Majoor Hasan is niet alleen psychiater, maar ook moslim. Zijn religieuze overtuiging uit zich door vijf gebedssessies per dag, waarvan drie in zijn werkkamer waar een hoekje speciaal daarvoor is ingericht. In zijn bureaula ligt een exemplaar van de Koran. De godsdienstige overtuiging van Hasan is bij zijn directe collega's bekend en vooral bij de bekend worden van gevechtsacties in een oorlogsgebied wordt hij met regelmaat door zijn collega's bevraagd over zijn analyse. Daarbij hield hij zich lang op de vlakte, maar de laatste jaren geeft hij in toenemende mate uiting aan zijn opvattingen. De Amerikaanse strijdkrachten voeren in zijn ogen meer en meer godsdienstoorlogen in plaats van bij te dragen aan de veiligheid in de wereld. Er wordt geen aandacht besteed aan een bij de regionale stammencultuur passende vorm van democratie in moslimlanden in afgelegen gebieden. Hasan is bij lange na niet meer de enthousiaste jonge student, die op kosten van de Amerikaanse overheid zijn artsdiploma en specialisatie psychiatrie haalt. Hasan radicaliseert.

Hij communiceert met enkele gelijkgestemden die hij op de legerbasis kan vinden, maar vooral per e-mail en een speciale website met geradicaliseerde moslims elders

op Amerikaanse legerbases. Ook heeft hij e-mailverkeer met Anwar al-Awlaki. Al-Awlaki is een prominent lid van Al Qaida op het Arabisch Schiereiland. Van Al-Awlaki krijgt Hasan de opdracht op zoek te gaan naar rekruten, die bereid zijn hun leven te geven aan de Jihad. Hasan vindt er twee en leidt de heren op tot rechtgeaarde moslimstrijders, die bereid zijn hun leven te geven wanneer Allah daarom vraagt. Niet alleen organiseert hij gebedssessies voor hen, maar ook leert hij hen de geheimen van de gewapende strijd voor de islam en belangrijke trucs om niet onnodig op te vallen binnen een militaire wereld waarbinnen Amerikaanse waarden en normen de boventoon voeren.

Op donderdag 5 november besluit Majoor Nidal Malik Hasan een statement te maken. Zijn pupillen zijn enkele weken geleden goed opgeleid naar Afghanistan verscheept waar ze ongetwijfeld goed werk zullen doen voor de heilige zaak. Zijn actie zal een voorbeeld voor hen en andere overtuigde gelovigen zijn. Hij bidt in de hoek van zijn werkkamer, pakt zijn geladen M16, loopt zijn kantoor uit en schiet op straat op willekeurige voorbijgangers. Het duurt bijna een halfuur voordat Hasan wordt uitgeschakeld en gewond wordt afgevoerd. Op dat moment zijn er dertien mensen vermoord en dertig gewond.

3

Jaren na de moordpartij in Texas is er een nieuwjaarsreceptie in het Haarlemse stadhuis. Als altijd is het een druk bezocht evenement. Ook dit jaar stelt het gemeentebestuur de mooiste ruimte, de Gravenzaal, open voor alle Haarlemmers. En die komen dan ook met honderden tegelijk. Niet in de eerste plaats om elkaar een gelukkig nieuwjaar te wensen, maar vooral om gratis bier en redelijke wijn te drinken en van haring, toast met paling en zalm of filet americain te genieten. Zoals elk jaar staat er een rij belangstellenden van bijna honderd meter voor de gietijzeren poort in de Koningstraat. Het is net boven het vriespunt, maar toch wordt er gezellig gekletst in de valse hoop nog naar binnen te kunnen, want de zaal is al prop en propvol.

Om half acht 's avonds houdt burgemeester Willem Verhagen zijn traditionele Nieuwjaarsspeech. Hij staat op een klein podium aan de lange wand, schuin tegenover de grote deuren boven het stadhuisbordes. Achter hem en aan de andere lange wand, de eeuwenoude schilderijen van de graven en gravinnen van Holland. Zij hadden hun jachtslot waar nu het stadhuis staat. De graven zijn geschilderd in hun maliënkolder of dure uitgaanskledij. Soms wordt door de houding van een manshoog zwaard aangegeven of de vechtersbaas op het slagveld of in zijn bed het tijdelijke voor eeuwig heeft verruild. Aan het plafond met de dikke balken, vervaarlijk boven de gasten zwevend, een enorm bot, een walviskaak. In de hoek een indrukwekkend negentiende-eeuws staand horloge, dat wonder boven wonder de juiste tijd aangeeft.

Willem Verhagen kan goed in het openbaar spreken. Zijn haren zijn zoals altijd ongekamd wat zijn charmante voorkomen iets jongensachtigs meegeeft.

‘Dames en heren,’ zegt hij met zijn wat hese stem, ‘Haarlem is een cultuurstad pur sang. Wij bieden onze inwoners en onze bezoekers het neusje van de zalm op het gebied van musea, popmuziek, toneel en klassieke muziek. Haarlem is een baken van rust in de ons omringende drukke Randstad met grote steden, Tata Steel in de IJmond, een wereldhaven en de *main port* Schiphol. Onze stad is er niet op uit economisch trekker te zijn in de vaart der volkeren. Wij willen Haarlemmers en de vele honderdduizenden toeristen kwaliteit bieden. Haarlem heeft historie van hoog niveau en daar mogen we trots op zijn. Dat mogen we ook laten zien. Om die reden pleit ik voor de oprichting van een nieuw historisch stadsmuseum, dat die lokale historie adequaat kan tonen en in samenhang presenteert. Wij hebben het Teylers Museum, wellicht het oudste museum van Europa, en het Frans Hals Museum, dat schilderijen van onschatbare waarde bezit en meer dan honderd jaar oud is. Een

stadsmuseum is de kers op de slagroom.’

De aanwezigen applaudisseren werktuiglijk. Hier en daar steekt een gast nog een zalmtoastje in de mond.

‘Maar ik weet, dames en heren, dat onze stad ook weer de komende jaren zware bezuinigingen te wachten staat. In zo’n tijd is behoud van het goede al een uitstekend resultaat.’

Geen gast let op de keurig geklede, donkere, corpulente man, die zich zacht prevelend naar het podium beweegt. Met beleid, maar zonder schroom drukt hij drinkende en etende mensen opzij, en komt met elk schuifelend stapje iets dichterbij de verhoging waarop Willem Verhagen staat te oren. De donkere huid van zijn gezicht en nek glimt van de zweetdruppels. Zijn grote ogen met de zwarte pupillen staren strak voor zich uit. Het oogwit is rooddoorlopen. Het haar lijkt met brillantine naar achteren gekamd, maar stinkt naar transpiratievocht. Zijn rechterhand houdt hij onder zijn zwarte colbert. Wanneer hij nog maar drie meter van het podium is verwijderd begint zijn geprevel harder te klinken. De mensen die direct naast hem staan horen het. Willem Verhagen hoort alleen zichzelf. Hij put zich uit in complimenten aan het adres van de Haarlemse ondernemers, die de toeristen van dienst zijn met hun exquisite producten en diensten.

De gebeden van de dikke man klinken nog luider en hier en daar hoor je gesis van mensen die zich daaraan storen. En dan, als een enorme geluidseruptie, schreeuwt de man ‘*Allah Akbar! Allah Akbar!*’ – God is groot.

Burgemeester Verhagen kijkt verstoord naar de man, onderbreekt zijn betoog en bezint zich op een snedige terechtwijzing. De mensen om de man heen deinzen zo goed en zo kwaad als het gaat achteruit. Dan trekt hij aan een dun koord onder zijn jasje.

Op dat moment ontploft hij. Vlees, botten, bloed en hersenen vliegen in het rond. De mensen om hem heen worden uit elkaar gereten. Ledematen worden afgerukt en vliegen alle kanten op, de feestruimte door. Het hoofd van burgemeester Willem Verhagen zeilt door een gesprongen raam naar buiten en komt na dertig meter rollend tot stilstand onder de poffertjeskraam op de Grote Markt. Zijn mond staat nog open, maar zijn laatste gevatte woorden zal niemand horen. Bloed gutst over de plavuizen vloer van de Gravenzaal, over de houten resten van het podium, dat versplinterd door de ruimte ligt en over de resten van wat kort daarvoor een vrolijke mensenmenigte was. De zware eikenhouten deuren boven de stadhuistrap hangen scheef in hun hengels, de koude buitenlucht stroomt naar binnen. Op het bordes liggen een damesarm en een herenbeen op elkaar als stille getuigen van plotseling in gezamenlijkheid beëindigd leven. Het plafond van de grote zaal is opengescheurd en

door het enorme gat is een stuk te zien van de zolder. Daar opgeslagen inventaris is naar beneden gevallen en op de mensen terechtgekomen. Hier en daar klinkt gekerm van hen, die de ontploffing hebben overleefd en nog bij bewustzijn zijn. Er is een beperkt aantal mensen, dat volkomen gedesoriënteerd zich een weg proberen te banen door de puinhoop. Paniek straalt uit hun ogen. Kleding hangt in stroken over hun lijf en bloed komt uit de oren. Sommige schreeuwen het uit en vragen zich vertwijfeld af waarom ze niks horen.

Op de Grote Markt zijn ook slachtoffers te betreuren. Glas uit de stadhuisramen is met duizelingwekkende snelheid over het plein gevlogen. Meer dan tien mensen zijn gewond geraakt. Een jong stelletje dat op het moment van de ontploffing vlak langs het stadhuis liep, is getroffen door scherven in het gezicht en de nek. Ze liggen trillend in hun bloed als gevolg van slagaderlijke bloedingen. Tot op een afstand van honderd meter zijn muren ontwricht en daken ingestort of ontzet en ook verder weg zijn nog ruiten gesprongen. Het centrum van Haarlem is een slagveld.

Frits Halen is wethouder in Haarlem. Hij geniet al twee jaar van zijn publieke baan en houdt van het contact met de mensen in de stad. En hij vindt het geweldig mee te mogen werken aan de verdere ontwikkeling van 'zijn' Haarlem. Na in zijn jonge jaren raadslid te zijn geweest en meer dan tien jaar zijn eigen bedrijf te hebben geleid, is hij weer volledig gericht op de publieke zaak. Net als zijn vier collega-wethouders staat hij vanavond in de rij om de gasten uit de stad en de regio de hand te schudden en gelukkig nieuwjaar te wensen. Ondanks dat hij het een verplicht nummer vindt, en sommige vaste gasten liever ziet gaan dan komen, geniet hij toch van deze stadse traditie. De sfeer is altijd ontspannen en na het handen schudden is er ruimte voor het gebruikelijke netwerken.

Vanavond krijgt hij echter om kwart over zeven een verontrustend telefoontje van zijn vrouw.

'Frits, ik ben net naar het ziekenhuis gebracht. Ik ben gevallen met de fiets en nu ligt mijn gezicht helemaal open.'

'Lieve schat, heb je veel pijn?'

'Ik zit helemaal onder het bloed. Mijn oog doet zeer en ik heb vreselijke hoofdpijn. Een dokter is nu met me bezig. Kun je gauw komen?'

'Natuurlijk, ik kom er meteen aan.' Frits verbreekt de verbinding en neemt snel afscheid van zijn collega's. Hij excuseert zich bij de hoofdbode, wurmt zich door de menigte en loopt naar de binnenplaats van het stadhuis waar zijn fiets staat. Lopend belt hij naar de burens en vraagt of zij naar de kinderen willen kijken. Jolanda is vijftien en oud genoeg om alleen te zijn, maar bij Pieter en Pauline moet een oppas. Omdat hij niet weet hoe lang hij wegblijft, vindt hij het beter er een volwassene bij te hebben. Hij schiet op, want hij moet naar het Kennemer Gasthuis in Schalkwijk, de grote uitbreidings wijk van Haarlem. Ongeveer een kwartier fietsen. Hij maakt zich ongerust. Zijn vrouw is niet bepaald kleinzerig, dus als ze naar het ziekenhuis is gebracht moet het wel ernstig zijn. Hij fietst door de Koningstraat naar de Gedempte Oude Gracht. Aangekomen bij het Verwulft slaat hij linksaf. Als hij net de bocht om is, klinkt er het geluid van een enorme explosie achter hem. Hij valt bijna van zijn fiets van de schrik, terwijl om hem heen ruiten breken en naast hem een auto een paal met een verkeersbord ramt. Een paar mensen op straat komen aangerend en gaan de Koningstraat in, op zoek naar de plek waar de explosie heeft plaatsgevonden.

Frits twijfelt geen moment. Hij is razend nieuwsgierig, maar zijn vrouw gaat voor. Hij zet weer aan en fietst door. Onderweg passeren zeker vijf ambulances hem met

loeiende sirenes, op weg naar het centrum van de stad. Een kwartier later, het is bijna kwart voor acht, stapt hij de Eerste Hulp binnen in het Kennemer Gasthuis. Hij treft Saskia aan in een van de kleine behandelkamers. Ze wordt verzorgd door een verpleegkundige. Haar gezicht is gehavend en hij ziet dat ze heeft gehuild. Bloedvlekken zitten nog op haar rechterwang en er is ook een wenkbrauw gescheurd, die zojuist is gehecht. Saskia heeft halflang zwart haar, dat nu aan de linkerkant van haar gezicht samenklontert door geronnen bloed. Frits gaat naast haar zitten. Hij slaat een arm om haar heen en drukt haar zachtjes tegen zich aan. Ze is geschokt en wil vertellen wat er is gebeurd, maar de verpleegkundige vraagt haar stil te zijn terwijl ze de laatste handelingen verricht aan het gezicht. Met een groot verband om haar hoofd en diverse pleisters gaat Saskia naar het toilet, ondersteund door de verpleegkundige.

Op dat moment krijgt Frits een telefoontje. Stom, hij heeft zijn mobiel niet uitgezet toen hij het ziekenhuis binnenkwam. Hij neemt op. Jan van Vliet, de commandant van de brandweer Kennemerland, hangt aan de lijn. Frits kent Jan, maar niet erg goed. Hij lijkt altijd de rust zelve, maar op dit moment klinkt zijn stem gespannen en dwingend.

‘Frits, met Jan, waar ben je?’

‘In het Kennemer Gasthuis in Schalkwijk. Mijn vrouw heeft zojuist een ongeluk gehad en wordt nu behandeld.’

Blijkbaar komt de informatie van Frits niet goed aan bij Jan, want deze vervolgt: ‘Je moet ogenblikkelijk naar de VRK komen. Alle collegeleden zijn dood. Alleen jij leeft nog. Jij bent nu waarnemend burgemeester en korpsbeheerder. Een auto is onderweg om je op te halen.’

Frits is even met stomheid geslagen. Als hij een vraag wil stellen hoort hij een harde dreun en wordt de verbinding verbroken.

Even daarvoor hebben zich honderden mensen op de Grote Markt verzameld om te kijken naar het drama in en om het stadhuis. En nog steeds stromen er mensen toe vanuit de Grote Houtstraat, de Smedestraat, de Barteljorisstraat, en andere hoeken en gaten. Het jonge stel, dat leegbloedde op de Grote Markt is overleden en wordt een ziekenauto ingedragen, waarna de auto langzaam weggrijdt. Enkele andere mensen, die zich op het plein bevonden ten tijde van de explosie, worden gewond door ambulances afgevoerd.

Het prachtige stokoude stadhuis is gedeeltelijk ingestort. De dikke muren aan de voorzijde staan nog wankelend overeind, maar de zolder is inmiddels helemaal naar beneden gekomen en heeft de stoffelijke resten en gewonden in de Gravenzaal bedekt

onder een laag balken, inventaris en pleisterwerk. Gasleidingen zijn geknapt en in een hoek van het pand woedt een brand, die zich snel uitbreidt door het vele droge hout tussen het puin. De brandweer is druk bezig de brand te beperken en te blussen. Een stoffelijk overschot ligt in de brandhaard en verspreidt de kenmerkende scherpe geur van brandend vlees.

Op de Grote Markt wordt het publiek door snel opgetrommelde politieagenten naar achteren gedirigeerd, richting de Riviervismarkt en het Klokhuisplein. In de Koningstraat, Barteljorisstraat, Zijlstraat en Smedestraat staan ambulances opgesteld en hier en daar een brandweerauto. Door de mensenmenigte kunnen de meeste reddingsvoertuigen de Grote Markt niet opdraaien. In de stad is een verkeersinfarct ontstaan, doordat reddingsvoertuigen, die van binnen en van buiten de stad worden aangevoerd, voorrang krijgen en ander verkeer moet wachten. Boven het centrum hangt een politiehelikopter en een traumahelikopter vliegt over de daken van de getroffen stad.

Dan wordt de Grote Markt uit haar voegen gerukt. De aarde splijt zich en een enorme kolom richt zich tientallen meters omhoog. Honderden mensen op de grote vlakte worden de lucht ingeworpen en komen gelijk omlaag met tonnen aarde en gebakken klinkers. De fontein aan materialen en menselijke resten gaat gepaard met een doffe diepdoordringende dreun met direct daarna gegil van gewonde slachtoffers. Mensen, die op grotere afstand de ramp waarnemen worden opzij geworpen en lopen verwondingen op door omlaag komende klinkers en materialen. De poffertjeskraam met daaronder het hoofd van burgemeester Willem Verhagen wordt uit elkaar geblazen en verdwijnt grotendeels in het plotseling ontstane gapende gat dat ooit het bruisende middelpunt van de Spaarnestad was. Het hoofd van de populaire burgemeester zal nooit meer worden teruggevonden. De Zonnevechter, het op dit mooiste plein van Nederland misplaatste standbeeld, schuift in de krater en het standbeeld van Lourens Janszoon Coster, de vermeende uitvinder van de boekdrukkunst en in de volksmond bekend als Loutje, verliest zijn evenwicht en rolt daar bovenop, enkele ramptoeristen schreeuwend en om hulp roepend meenemend in de val. Panden rondom de Grote Markt als de wereldberoemde Vleeschhal, de Grote of Sint-Bavokerk en grand café Brinkmann lopen zware schade op. Het verlies van de gebrandschilderde ramen in de Grote of Sint-Bavokerk is een culturele ramp, en door de luchtdruk raakt het overbekende Müllerorgel in de kerk ontwricht en zwaar beschadigd door vallend puin. Orgelpijpen vallen kapot op de grafstenen die de vloer vormen van het ooit als katholieke kathedraal ontworpen godshuis. Het is een catastrofe. Dit geldt ook voor de verzakking en bouwkundige ramspoed die de

Vleeschhal overkomt. De voorpui staat op instorten. De Vischhal, aanleunend tegen de kerk en een ruimte waar doorlopend moderne kunst ten toon wordt gesteld, kan als verloren worden beschouwd.

In paniek rennen overlevenden weg van de nieuwe rampplaats.

Hulpverleningsauto's zijn omvergeblazen en hebben nieuwsgierige kijkers naar de resten van het stadhuis geplet. Reddingswerkers zijn plotseling slachtoffers en roepen net als de anderen om hulp. De chaos en ontredde is compleet.

Frits Halen overlegt met zijn vrouw wat te doen. Saskia is nog niet helemaal bijgekomen van de schrik. Haar handen trillen en zo nu en dan gaan de rillingen zichtbaar over haar rug. Ze heeft een lichte hersenschudding, maar het ziet ernaar uit dat de verwondingen aan haar gezicht geen grote littekens zullen achterlaten, hoewel er altijd wel een wit lijntje door haar wenkbrauw zal blijven lopen.

‘Wat gebeurde er nou precies?’ vraagt Frits.

‘Ik fietste gewoon naar huis. Plotseling komt er een man naast me fietsen en die geeft me een harde duw. En toen viel ik. Mijn hoofd raakte de stoepwand en ik ben geloof ik even buiten westen geweest.’

‘Wat is het voor een klootzak, die dat doet? Zei hij wat?’

‘Nee, helemaal niks. Hij reed iets door en stopte toen om naar me te kijken.’

‘Heb je gezien hoe hij eruit zag?’

‘Nee, niet echt. Het was donker. Hij had donkere kleding aan en een donkere huidskleur. Dat is alles.’

‘Dus hij heeft niks van je afgepakt, je tas of je portemonnee of zo?’

‘Nee, ik had mijn tas om mijn schouder en daar is hij niet aan geweest.’

Frits snapt er niks van. Hij is woedend, maar ook verontrust. Saskia krijgt een huilbui en Frits drukt haar zacht tegen zich aan. Gelukkig vertelt de verpleegkundige dat ze niet ter observatie in het ziekenhuis hoeft te blijven.

Ze spreken af dat ze met de taxi naar huis gaat. Frits vraagt de buurvrouw die nacht bij haar te blijven, want hij zal zijn taken als waarnemend burgemeester moeten verrichten. Voorzichtig geeft hij Saskia een bemoedigende kus.

‘Weet je zeker dat je het aankunt?’

Ze knikt, waarna hij snel een taxi voor haar regelt.

Hij gaat naar buiten. Een minuut later komt er met grote snelheid een rode auto van de VRK met zwaailicht aanrijden. Seconden laten racen ze naar de kazerne van de Veiligheids Regio Kennemerland aan de Zijlweg, hemelsbreed niet meer dan anderhalve kilometer verwijderd van de ruïne, die ooit stadhuis heette.

Na korte tijd komt Frits binnen in het VRK-gebouw. Onderweg heeft hij van de brandweerofficier achter het stuur gehoord van de tweede explosie op de Grote Markt. Hij is ontzet. Honderden mensen zijn gewond geraakt of gedood. Frits vindt van zichzelf dat hij problemen altijd goed en rustig kan analyseren, maar nu krijgen de gebeurtenissen vat op zijn gemoed. Hij voelt zijn linkerbeen trillen, zijn handpalmen zijn nat en plotseling moet hij nodig plassen. Wat is er in godsnaam aan

de hand in Haarlem?

In het VRK-gebouw gaat hij eerst naar het toilet. Ze lopen daarna snel door het grote gebouw naar de beleidskamer, het zenuwcentrum van de rampenbestrijding in Kennemerland, het gebied ten westen van Amsterdam van Velsen tot Haarlemmermeer, waaronder ook Schiphol. De plek waar alles samenkomt is een vergaderzaal van vijftien bij zeven meter. Een lange en een korte wand bestaan uit glas, zodat waarnemers van buiten de zaal kunnen zien wat zich binnen afspeelt. In het midden staat een ovale tafel met op elke werkplek een toetsenbord met beeldscherm en twee telefoons, een zwarte en een rode. Aan de gestuikte korte zijde hangen kleinere plasmaschermen en aan de witte lange wand hangt een groot scherm van twee bij anderhalve meter. Hierop worden doorlopend beelden vertoond van verschillende aspecten van de ramp. De beelden worden gemaakt met camera's op reddingsvoertuigen die strategisch staan opgesteld. Bij grote verkeersongevallen, branden en industriële rampen wordt deze ruimte gebruikt. Zoals op 25 februari 2009, toen vlucht 1951 van Turkish Airways in een weiland bij Schiphol neerstortte, waarbij negen inzittenden om het leven kwamen. De beelden helpen bij het uitvoeren van de reddingswerkzaamheden, maar zijn vooral behulpzaam bij de afwikkeling van rampen voor bijvoorbeeld de verzekering en als leerproject voor hulpverleners. Aan de tafel zitten de burgemeester als voorzitter, de dienstdoende adviseur openbare veiligheid, de AOV-er genoemd, de brandweercommandant, de hoofdcommissaris van politie en enkele ondersteunende specialisten.

Als Frits binnenkomt is Joke Carelsen, hoofdcommissaris van politie, koffie aan het inschenken. De directeur van de GGD, Rob Vreulings, trekt zijn uniformjasje uit. De AOV-er van dienst, Jacques Hermans, zit druk te telefoneren. Wilma Klein, hoofd communicatie van Haarlem, is ook aanwezig.

Frits' aandacht wordt getrokken door de beelden op de plasmaschermen. Een onbeschrijfelijke ravage wordt in beeld gebracht, waaruit met moeite de overblijfselen van de Grote Markt zijn te herkennen, eigenlijk alleen maar, doordat op de achtergrond de donkere contouren van de Grote of SintBavokerk zichtbaar zijn.

Frits geeft snel een hand aan Joke en Rob, die hij niet zo vaak ontmoet, zwaait even naar Jacques en Wilma en gaat zitten op de voorzittersstoel. Die voelt niet helemaal vreemd aan, want alle wethouders hebben de afgelopen periode een aantal malen training gehad in het aanpakken van rampenscenario's, waarbij vooral wordt geleerd van gebeurtenissen uit het verleden. Elke ramp is weer anders, maar inzicht en routine worden alleen verkregen door vaak te oefenen en te leren van fouten uit het verleden. De stoel van Jan van Vliet, de brandweercommandant, is leeg. Joke

Carelsen ziet zijn blik en zegt zachtjes: ‘We hebben net bericht ontvangen dat Jan om het leven is gekomen bij de tweede explosie. Hij stond op dat moment op de Grote Markt.’

Frits denkt terug aan het moment dat de lijn plotseling werd verbroken toen hij met Jan aan de telefoon zat. ‘Wat een ellende,’ verzucht hij.

Even komt dat vervelende gevoel in zijn lijf weer opzetten. Zijn vrouw gewond door een idiote fietser, de collega’s in het college van burgemeester en wethouders dood, wie weet hoeveel raadsleden en burgers en nu Jan van Vliet. Hij zit voor het eerst een echt beleidsteam rampenbestrijding voor, zonder de zekerheid dat als het spannend wordt een instructeur ingrijpt of de ervaren burgemeester Willem Verhagen komt binnenlopen. Maar ja, ervaren? Wie heeft ervaring met een ramp van deze omvang en met deze impact?

De andere mensen in de ruimte kijken naar Frits en zien een rustige bestuurder die zich weloverwogen voorbereidt op een vergadering zonder precedent. Niemand weet wat er in het hoofd van deze man omgaat.

Rob Vreulings, directeur van de GGD, schraapt zijn keel: ‘Frits, ik ben hier aanwezig als vervanger van Jan van Vliet, en als adjunct-directeur van de VRK.’

Vanaf dat moment neemt Joke Carelsen het woord. Ze is een mooie, roodharige vrouw van eenenveertig jaar in een iets te strak politie-uniform dat haar vormen goed laat uitkomen. Ze werkt pas twee jaar in deze regio, maar maakte een grootse entree door de dag na haar benoeming na een lange achtervolging te voet eigenhandig een straatover in de Grote Houtstraat aan te houden. Ze informeert de aanwezigen over de gebeurtenissen tot op dat moment. Haar spreekstijl is rustig en onderkoeld. Ze praat helder, maar op de momenten waarop ze vertelt over de slachtoffers merkt Frits dat ze diep is geraakt. Haar stemt breekt en ze hoest om zich te herpakken.

‘Bij de eerste explosie in de Gravenzaal zijn volgens een eerste schatting tussen de honderdvijftig en tweehonderd mensen om het leven gekomen, terwijl er ongeveer vierhonderd gasten aanwezig waren. We schatten dat het aantal zwaar- en levensgevaarlijk gewonden op ongeveer honderdvijftig personen uitkomt. De rest is licht gewond. Het hoge aantal doden en zwaargewonden is het gevolg van het feit dat de Gravenzaal dikke muren heeft en een zwaar houten plafond, waardoor de explosie alleen met veel moeite naar boven en via de zware eikenhouten deuren boven het bordes een uitweg kon vinden. De slachtoffers bevonden zich als het ware in een soort supersnelkookpan. We weten zeker dat burgemeester Willem Verhagen om het leven is gekomen en ook jouw vier collega-wethouders. Jan van Oudheusden is nog levend onder het puin vandaan gehaald, maar hij is onderweg naar het ziekenhuis in de traumahelikopter overleden.’

Frits denkt aan zijn collega. Een grote vent en een echte PvdA-er met het hart op de goede plek. Bekend om zijn kale hoofd en zijn priemende ogen. Een keiharde werker, die het sociaaldemocratische geluid, vooral gericht op zijn portefeuille Onderwijs en Ruimtelijke Ordening, goed wist over te brengen. Een fijn mens en uitstekend bestuurder met zes jaar ervaring als wethouder en daarvoor als raadslid.

Joke neemt een slok water en wacht daarna een paar seconden voordat ze haar relaas vervolgt: ‘Van de raadsleden waren er vermoedelijk eenendertig aanwezig. We denken dat de meesten daarvan om het leven zijn gekomen of zwaargewond zijn. Er is en wordt met de families van alle bestuurders en raadsleden contact gezocht en we proberen het overzicht nog voor twaalf uur vannacht rond te hebben. Tot tien minuten geleden zijn vijftien zwaar- en levensgevaarlijk gewonden naar ziekenhuizen afgevoerd in Nederland, maar ook in België en Duitsland. Sommige slachtoffers hebben ernstige brandwonden. Zij zijn naar het brandwondencentrum in Beverwijk afgevoerd. Er wordt voorzichtig gezocht naar meer overlevenden. Het stadhuis loopt kans op meerdere plaatsen verder in te storten. Door de tweede explosie is een deel van de voorgevel van het gebouw naar binnen gevallen en heeft daarbij nog meer slachtoffers gemaakt, waaronder vijf reddingswerkers, die in het stadhuis gewonden aan het helpen waren. Dit alles bemoeilijkt de reddingswerkzaamheden. Uit het pand zijn tot op heden de stoffelijke resten van naar schatting zeventig mensen gehaald. Een rampenidentificatieteam komt in de loop van de nacht aan. Zij worden naar de Kennemersporthal langs de Randweg gedirigeerd, waar de stoffelijke resten naartoe worden afgevoerd. Dit betekent dat de Haarlemse Basketbalweek is afgeblazen, maar dat zul je, neem ik aan, logisch vinden.’

Frits knikt, maar Joke ziet het niet en wacht niet op een antwoord.

‘De explosie op de Grote Markt was ondergronds en van ongekeerde omvang. Toen het gebeurde waren er naar schatting achthonderd personen op het plein, die de ramp in en om het stadhuis aanschouwden. De verwachting is dat tussen de tweehonderd en driehonderd dodelijke slachtoffers te betreuren zijn en een even groot aantal gewond is geraakt. Zoals bekend hebben wij een rampenscenario, maar dat blijkt op belangrijke onderdelen ongeschikt voor de gewenste aanpak. De inzet van reddings- en ondersteunend personeel is op dit moment vooral gericht op vijf hoofddoelen.’

Joke slikt en kijkt even de groep rond. Frits ziet dat haar ogen rooddoorlopen zijn.

‘De eerste is het op afstand houden van nieuwsgierigen en de pers van de ramplaats. Reddingswerkers en onderzoekers krijgen absolute voorrang. Alle toegangswegen tot de Grote Markt blijven tot nader order afgesloten. Alleen reddingsvoertuigen, hun manschappen en onderzoekers hebben toegang. De tweede

taak is het redden en afvoeren van overlevenden. Rob coördineert dat proces. Hij zorgt ook voor de samenstelling van een team van psychologen en psychiaters. Ook zal rekening worden gehouden met vermisten en hun familie en vrienden. Er is inmiddels een opvang voor deze mensen geregeld in de Beynes Sporthal bij het station. In de derde plaats wordt een lijst samengesteld van slachtoffers van de explosies en de gevolgen daarvan. In dit kader wordt gewerkt aan het identificeren van de slachtoffers, zodat naasten kunnen worden geïnformeerd. Er worden feitelijk vier lijsten gemaakt: een lijst met zwaar- en levensgevaarlijk gewonden, een met overleden personen, een met lichtgewonden en personen die direct naar huis zijn gegaan, en een lijst met de namen van als vermist opgegeven personen. Er worden geen namenlijsten openbaar gemaakt voordat we absolute zekerheid hebben dat de namen kloppen en op de juiste lijst staan. Daarbij behoort ook de zekerheid in welk ziekenhuis eventuele gewonden liggen en dat stoffelijke resten in de Kennemersporthal zijn geïdentificeerd en hun familie is geïnformeerd. In de vierde plaats wordt gewerkt aan het bouwkundig veiligstellen van de gebouwen rondom de Grote Markt. Er is al een team van bouw- en woningtoezicht aan de slag met de voorbereidingen. Digitale toegang tot de geautomatiseerde gegevens is niet mogelijk, omdat de dataservers buiten dienst zijn. Met de nutsbedrijven is contact gelegd voor de gas-, water- en elektriciteitsvoorziening in het centrum van de stad. Er worden noodvoorzieningen voorbereid, die zo snel mogelijk moeten functioneren. Tot slot het informeren van de pers.’ Joke kijkt op. ‘De laatste taak komt vooral op jou neer, Frits.’

Frits knikt. Hij geeft het woord aan Wilma Klein.

‘De eerste persconferentie is om kwart voor tien vanavond, zodat het NOS Journaal het bericht kan meenemen. Met jouw instemming zullen jij, Joke en ik achter de tafel zitten. Er is internationale belangstelling, onder meer van de BBC, de Bayerische Rundfunk, CBS, CNN en Reuters. Er zijn nu al aanvragen binnengekomen voor helikoptervluchten boven de rampplek van CNN en CBS, maar de behandeling daarvan hebben we in overleg met de luchtvaartautoriteiten opgeschort in afwachting van het vrijkomen van het luchtruim voor de reddings- en politiehelikopters. Ik stel voor om de pers kort toegang tot het rampgebied te geven zodra de reddings- en bergingswerkzaamheden zijn afgerond. We hopen dat het morgenmiddag zover is. We hebben een communicatieteam van acht personen paraat. Morgenochtend wordt dat met jouw instemming uitgebreid tot vijftien communicatieadviseurs. Er wordt op dit moment een callcenter ingericht voor vragen van mogelijke nabestaanden, familie, vrienden en geschokte burgers. Morgenochtend worden de bedrijven rondom de Grote Markt geïnformeerd over ons beleid voor de komende dagen. Zij moeten

ongetwijfeld voor langere tijd de bedrijfsvoering staken. Bewoners en hotelgasten van rond de Grote Markt kunnen naar Hotel Frans Hals in de Damstraat. Ook Lion d'Or aan het Stationsplein en hotel Haarlem bij de Schipholweg stellen hun deuren open.'

Joke Carelsen neemt het weer over. 'En dan tot voorlopig slot het volgende, Frits. Er is geen twijfel mogelijk dat beide aanslagen het werk zijn van een terreurgroep. Om die reden zijn de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en de AIVD ingeschakeld. Mijn recherche is inmiddels doende het criminele onderzoek op te zetten, waaronder het veiligstellen van de plaatsen delict. Het zal duidelijk zijn dat dit moeilijk is gelet op de in uitvoering zijnde reddingswerkzaamheden. Premier Rutte en minister Baker komen waarschijnlijk morgenmiddag poolshoogte nemen.'

Frits is onder de indruk van alle activiteiten die in slechts luttele uren zijn opgepakt. Hij kijkt op zijn horloge en ziet dat het halftien is. In twee uur tijd is Haarlem rigoureus en blijvend veranderd. Zijn emoties en verdriet om het verlies van zoveel fijne mensen die hij nooit meer zal zien zet hij zo goed en zo kwaad als het gaat aan de kant. Over een kwartier begint de persconferentie. Hij moet opschieten.

Saskia wordt door de politie gehoord. Ze heeft aangifte gedaan van het toebrengen van lichamelijk letsel. De politieagent die de aangifte opneemt doet zijn werk serieus, maar is met zijn gedachten bij zijn collega's, die op en rond de Grote Markt hun werk doen en Saskia kan hem niet veel vertellen.

Op oudejaarsavond zitten Mohammad, Ahmed, Fatimah en Shahram bij elkaar in een bovenhuis in de Amsterdamse Jordaan. Ze vieren geen feest en kijken niet naar een showprogramma op de tv, maar zijn gespannen. Over een paar dagen is het zover. Alle voorbereidingen zijn klaar.

Shahram voert het woord en is duidelijk de leider van de groep. Hij heeft grijs-witte stoppels op zijn gezicht en is verder kaal. Een ziekenfondsbrillette geeft hem een bijna wetenschappelijke uitstraling.

Mohammad, Fatimah en Ahmed luisteren aandachtig. Het is de tweede keer dat Mohammad en Ahmed Shahram ontmoeten. Fathimah kent hem al langer. Hij is de directe afgevaardigde van de Egyptische chirurg Ayman al-Zawahiri, de nieuwe leider van Al Qaida en de gekozen opvolger van Osama bin Laden. Op het hoofd van Shahram staat een beloning ‘*dead or alive*’, van tien miljoen dollar. Uit te betalen in elke munteenheid en elk land naar keuze, met daarbij een gratis identiteitsverandering en gezichtsaanpassing. Dit is weliswaar een stuk minder dan de vijftientig miljoen dollar die zijn baas oplevert, maar nog altijd een aantrekkelijk bedrag. De twijfel of er lang van genoten kan worden heeft er waarschijnlijk voor gezorgd dat deze leider nog steeds vrij rondloopt.

Sjeik Shahram al-Kashim is geboren in Iran. Zijn vader werd meerdere malen opgepakt en gemarteld door de beruchte Perzische geheime dienst, de SAVAK. Maar na de val van de sjah werd hij gerehabiliteerd en benoemd tot minister van Justitie in het eerste kabinet van Ayatollah Khomeini, de aartsvader van de Iraanse revolutie. Shahram is opgeleid als econoom en jurist in Cambridge, Engeland en in Berkeley in de Verenigde Staten en hij spreekt en schrijft vloeiend Engels, Duits en Frans. Als telg uit een voorname familie staat hij ver boven de beide andere heren in het gezelschap. Hij is een denker en luitenant-generaal in het heilige leger. Zijn mannelijke gehoor is het onmisbare voetvolk dat de kastanjes uit het vuur haalt. Zonder deze mensen zou zijn leger geen heilige oorlog kunnen voeren. Alleen daarom respecteert hij hen. Bij Fatimah al-Sadat ligt dat anders. Zij is ook een kind uit een zeer vooraanstaande familie, maar ze kan nooit een leider zoals hij zijn, omdat ze een vrouw is. Ze heeft echter de afgelopen jaren veel moed en trouw getoond, waardoor ze deze cel van Al Qaida mag aanvoeren. Ze woont al bijna twintig jaar in Nederland en heeft zich de Nederlandse leefstijl zoveel mogelijk eigen gemaakt. Ze is een nicht van de voormalige Egyptische president, Mohammed Anwar alSadat. Hij was de eerste Arabische president die in 1977 de betrekkingen

met aartsvijand Israel normaliseerde. Daarmee bracht hij schande over de Arabische doelstellingen, realiseerde een breuk in de tot op dat moment bestaande eenheid in de Arabische wereld en verkwanselde de ideologische en godsdienstige waarden van zijn land. Als reactie hierop vertrok een deel van zijn familie uit protest naar Marokko, naar het Rifgebergte, waar ze sindsdien wonen als gasten onder de bescherming van welgestelde Berbers. Mensen met, anders dan veel andere Berbers, een afkeer van Israel, de Joodse staat, die in hun ogen nooit had mogen bestaan. Fatimah is in de daarop volgende jaren geradicaliseerd en heeft zich in 1989 aangesloten bij Al Qaida. In 1993 vertrok ze naar Nederland, zogenaamd als onderdeel van een gezinsherenigingprogramma. Haar man is een onwetende, homoseksuele imam, die het huwelijk met Fatimah gebruikt om zijn positie binnen de Marokkaanse gemeenschap veilig te stellen. Hij denkt dat Fatimah lesbisch is.

Fatimah heeft een andere achternaam aangenomen: Bilal. Dit betekent water of vocht, maar wordt vooral geassocieerd met de zeer bekende metgezel van de profeet Mohammed. Hij stond bekend om zijn standvastigheid in het geloof, ondanks de afschuwelijke martelingen die hij moest doorstaan. Een verwijzing naar haar strikte opvattingen over het moslimgeloof. Ze heeft nuttige informatie verzameld en is erin geslaagd een fantastisch voorstel te doen voor een aanslag.

Ahmed is de explosievenexpert van deze Al Qaida-cel en Mohammad de logistiek deskundige. De laatste twee weten dat ze nog maar enkele dagen te leven hebben. Ze hebben hun eigen dood minutieus voorbereid en zullen moedig en vol overgave hun leven aan Allah geven.

Shahram loopt alle stappen van de actiedag nog eens door. 'De explosieven onder de Grote Markt liggen al op hun plaats en zullen door niemand worden ontdekt, al was het alleen al omdat niemand weet dat daar een tunnel loopt. De bom is uiterst krachtig en zal het hele plein verwoesten. Het aantal slachtoffers zal hoog zijn waardoor de internationale aandacht gegarandeerd is. Mohammad heeft alle onderdelen vanuit België ingevoerd. Het explosievenvest dat hij zal dragen en door Ahmed in elkaar is gezet, ligt klaar. Het is zwaar, ruim dertig kilo, en vrij dik, maar het is te doen.'

Mohammad heeft zich speciaal voor deze actie een keurig donker pak laten aanmeten, terwijl hij een zwangerschapskussen onder zijn T-shirt aanhad. Hij is weduwnaar. Zijn vrouw en drie kinderen zijn om het leven gekomen tijdens een mislukte luchtaanval boven Koeweit tijdens de Eerste Golfoorlog. Hij krimpt nog steeds in elkaar van pijn als hij aan ze denkt. Saddam Hoessein was een hond, maar een echte moslim, die in ieder geval die verraderlijke Koerden een lesje had geleerd. Zijn haat tegen het decadente, ongelovige Westen is groot, vooral tegen de

Verenigde Staten, de moordenaars van zijn gezin. Hij bewondert de plegers van de aanslag op de Twin Towers op 11 september 2001 en realiseert zich dat deze aanslag in Haarlem niet die impact zal hebben. Maar, daar is hij van overtuigd, de goed draaiende propagandamachine van Al Qaida zal duidelijk maken dat dit een perfecte vergelding is voor de bezetting van Irak en Afghanistan. Nederland is een echte vazal van de duivel en een uitstekende plek om Europa de pijn van de oorlog te laten voelen. Als Koeweiti is hij zeker niet arm of slaafs, maar hij kijkt op tegen Shahram, de filosoof en sjeik. Wat een bewondering heeft hij voor de man, die, terwijl de hele wereld naar hem op zoek is, vermomd naar Nederland komt om hier met hen de laatste voorbereidingen te treffen. Hieruit mag worden afgeleid dat de top van Al Qaida weet heeft van deze aanslag en de uitvoerders respecteert en zal eren na de uitvoering. Over een paar dagen is hij een martelaar!

Shahram spreekt helder en krachtig en zonder ook maar een keer te haperen. 'Het Westen probeert al eeuwen ons moslims te onderwerpen. We zijn niet welkom in hun landen, maar we mogen wel de olie en goedkope arbeidskrachten leveren. Op *Nine Eleven* hebben de Amerikanen geleerd dat ze niet onaantastbaar zijn. Ook de wijze waarop China en India hun eigen koers kiezen, Pakistan een atoommacht is geworden, Iran op die drempel staat en Zuid-Amerika erin slaagt op geheel eigen kracht een economisch wonder te realiseren, laat zien dat het Amerikaanse imperialisme aan invloed inboet. China en India worden krachtiger en moeten niets van de VS hebben, om van onze machtige vrienden in Pakistan nog maar te zwijgen. Europa loopt nu nog aan de leiband van het ongelovige groot kapitaal, maar zodra wij het laatste zetje hebben gegeven, zal dit werelddeel zich realiseren dat de allesoverheersende macht van Amerika verleden tijd is. Europa wordt op zichzelf terug geworpen. Nu nog is er sprake van blijvende interne verdeeldheid en het ontbreken van een onderscheiden militaire macht. Veel mensen hebben hun vertrouwen in de politiek verloren. Ons geloof is het ware geloof. En ons geloof is in staat een alternatief te bieden voor het geloof in geld en welvaart. Veel mensen zijn daar gevoelig voor. Na de aanslag in Nederland zal de omslag plaatsvinden. Haarlem is de stad waar het zal gebeuren.'

Fatimah staat op en schenkt thee in voor Shahram en haar kompanen. Shahram wacht even om het effect van zijn woorden zo groot mogelijk te laten zijn. Dan vervolgt hij zijn gloedvolle betoog. Hij spreekt niet hard, maar zijn woorden zijn zorgvuldig gekozen en hij spreekt ze helder articulerend uit. 'De geschiedenis van Haarlem staat bol van aanvallen op ons geloof en onze landen. En ze zijn er nog trots op ook. De Nederlanders zijn niet voorbereid op onze actie. Ze zijn zorgeloos. Het enige dat ze bewaken zijn de havens van Rotterdam en Amsterdam en Schiphol.

Maar hun cultuur is juist vertegenwoordigd in Haarlem. Ze hebben geen idee wat ze zal overkomen. Deze stad draagt in hun vlag het zwaard als eerbetoon voor hun strijd tegen onze moslimvoorvaders en waar zij toen en wij nu nog steeds in geloven. In hun bestuurscentrum, het stadhuis, hangt een wandtapijt waarop de strijd tegen de ware gelovigen in Damiate heldhaftig van hun zijde wordt afgebeeld. Fatimah heeft dit gefotografeerd. Maar het waren verraders die hen de overwinning hebben geschonken. Verraders, die hebben meegeholpen aan de moord op duizenden moslims. Zoals het nu verraders zijn die de moslimlanden aan het Westen willen uitleveren, omdat de olie onder het zand hun beurzen spekt, maar hun geloof kapot maakt. Ons geloof en onze cultuur zijn echter sterk en onverslaanbaar. Het leeft in onze harten en in onze manier van leven. Wij geloven in de overwinning en we weten dat uiteindelijk Allah zal zegevieren. Laten we bidden!'

Frits Halen heeft de persconferentie gehad. Het is zwaar schattingen te moeten uitspreken over aantallen doden en gewonden waarvan je zeker weet dat je er een aantal persoonlijk kent. Tussen de vierhonderd en vijfhonderd doden en evenveel of misschien nog meer gewonden, is een afschuwelijk verhaal. Vooral de aanwezige Amerikaanse journalisten zaten erg op de tour van aantallen en vervolgens op de vermoedens over de daders en hun beweegredenen. Meerdere malen werd er een vergelijking getrokken met de aanslag op het World Trade Center in New York. Frits hield bij elke vraag het antwoord in het midden.

Dennis White, correspondent van de BBC in Amsterdam: ‘Mijnheer Halen, wat is uw commentaar op het vermoeden dat het hier een aanslag van Al Qaida betreft, en wat voelt u daarbij?’

‘Mijnheer White, ik heb in dit stadium geen commentaar op vermoedens. We sluiten niets uit en alles wordt onderzocht. Mijn gevoel over deze afzichtelijke aanslag is moeilijk in woorden te vatten. Daar laat ik het bij.’

William Green, freelance journalist bij Reuters: ‘Mijnheer Halen, iedereen kijkt natuurlijk meteen naar Al Qaida, maar vindt u dat niet voorbarig? Nederland maakt zich al geruime tijd gehaat bij veel landen in de wereld. In Oost-Europa zijn genoeg activisten die uw mijnheer Wilders een kopje kleiner willen maken. Alles is toch mogelijk?’

‘Ook aan u kan ik niet anders zeggen dan dat het onderzoek moet uitwijzen in welke richting wij de daders moeten zoeken. Op dit moment doe ik daar geen enkele uitspraak over.’

‘Maar dan nog even een andere vraag, mijnheer Halen,’ vervolgt Green. ‘Gelet op de omvang van de aanslag moet dit allemaal lang van tevoren zijn voorbereid. Dat is niet opgevallen bij uw veiligheidsdienst. Is uw AIVD eigenlijk wel competent?’

‘Zolang wij geen indicatie hebben van de uitkomsten van het onderzoek doe ik geen uitspraken over welke overheidsdienst dan ook,’ luidt het bitse antwoord van Frits. ‘In de afgelopen paar uur is een uitgebreid onderzoek opgestart en we wachten af wat dat oplevert.’

De zinnetjes ‘We sluiten niets uit’ en ‘Ook die optie wordt onderzocht’ heeft hij deze avond zeker tien keer uitgesproken. Frits moet even slikken als een vraag wordt gesteld door de correspondent van de ARD uit Duitsland, Wolfgang Schultz:

‘Mijnheer Halen, als ik het goed begrijp bent u de enige bestuurder die de aanslagen heeft overleefd. Wat vindt u daarvan?’

Frits wacht even en kijkt de vragensteller doordringend aan. ‘Ik ben diep geraakt door wat zich vanavond heeft afgespeeld. Velen zijn hun geliefden of vrienden kwijtgeraakt. De explosies hebben een gapende wond in het hart van onze stad en van onze inwoners geslagen. Dit is geen moment om aan mezelf te denken.’

En natuurlijk twijfelt niemand aan het feit dat hier sprake is van een doortrapte aanslag. Eerst het stadhuis van Haarlem, dat vol stond met vrolijke Haarlemmers en mensen uit de regio en dan, wanneer de Grote Markt is volgelopen met nieuwsgierigen en ramptoeristen, de explosie op het plein. Het doel was ongetwijfeld om zoveel mogelijk slachtoffers te maken en daar zijn de terroristen uitstekend in geslaagd. Deze aanslag zal nooit worden vergeten. Het is de grootste ramp sinds de watersnoodramp, en dat was een uitbarsting van de natuur. Het leed is oneindig groot en de materiële en culturele schade gigantisch.

Afgesproken is inmiddels dat de komende dagen elke acht uur een persconferentie wordt gegeven. Op die manier kan de Nederlandse tv-kijker en krantenlezer, en de internationale pers, bijhouden wat de ontwikkelingen in Haarlem zijn.

Frits gaat ’s nachts om vier uur even naar huis, om te zien hoe het met zijn vrouw is. De buurvrouw is wakker en vertelt dat ze Saskia elke drie uur heeft gewekt. Ook een lichte hersenschudding kan verkeerd aflopen. Na drie uur rusteloze slaap staat hij weer naast zijn bed, stelt zijn vrouw gerust dat het met hem goed is, kust de kinderen voor ze naar school gaan, en gaat weer naar zijn werk. Op tijdelijke basis is het bestuurscentrum van Haarlem ondergebracht in het publieksen ambtenarencentrum aan de Raaks. Daar treft hij zijn secretaresse aan, zijn bestuursadviseur en zijn communicatiemedewerkster. Gelukkig hebben ze het allemaal overleefd. Ze begroeten elkaar emotioneel en praten over de enorme klap die Haarlem te verwerken krijgt. Het blijkt dat meerdere ambtenaren om het leven zijn gekomen en dat iedereen wel mensen kent met slachtoffers in de familie.

Vlak na de ochtendpersconferentie wendt Joke Carelsen zich tot hem op een moment dat ze even apart staan. ‘Frits, ik stel voor dat je het beleidsteam even overslaat en met me meegaat naar de Koudenhorn, het hoofdbureau van politie. Er is een snel ingelast overleg met mijn recherche, de AIVD en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding. Volgens mij ken jij de vertegenwoordigster van de AIVD.’

Dennis van der Linde is hoofdbrandmeester bij de brandweer Haarlem, post Centrum. Zijn ploeg bestaat uit vier man die donderdagavond dienst hebben. De bluswerkzaamheden zijn in dit geval zeker geen routineklus in verband met de vele slachtoffers en het gebied waar de brand woedt. Er wordt nauw samengewerkt met de reddingswerkers van de ambulancedienst. Nadat de gasleidingen zijn afgesloten en de brand is geblust is het voor Dennis even uitpuffen. Dit was niet het eerste zwaar verbrande lichaam dat hij onder puin vandaan moest halen. Maar het went nooit. Hij is beroeps, al achttien jaar. Zijn collega's hebben veel respect voor hem. Hij was nauw betrokken bij de brand in de Koningskerk in 2003 met drie dode collega's. En ook op die gedenkwaardige dinsdagavond in oktober 2010, toen de ondergrondse parkeergarage De Appelaar geheel afbrandde, was Dennis erbij. Hij was het die collega's ervan weerhield de brandende grafkelder, die de parkeergarage op dat moment was, binnen te gaan. Ze waren een wisse dood tegemoet gegaan. Dennis is in wat meer heroïsche termen een held. Zeker in de ogen van zijn maten. Hij is al meerdere malen voorgedragen voor promotie, maar daar heeft hij geen trek in. Hij haat papierwerk en ziet het helemaal niet zitten zijn leven achter een bureau te slijten. Hij kiest voor de ploeg, zijn vrienden, die hij door en door vertrouwt.

Na de brand loopt Dennis met een van zijn ploeggenoten naar de enorme krater op de Grote Markt. Het is nog steeds donker en grote bouwlampen zijn opgesteld op meerdere plekken om de krater en het stadhuis zo goed mogelijk te verlichten. Op enige afstand is de generator te horen waarop de lampen en het elektrische reddingsmaterieel zijn aangesloten. De reddingswerkzaamheden zijn nagenoeg afgerond. Het plein doet denken aan een oorlogsscène. Een grote bomkrater in het midden en zwaar gehavende gebouwen eromheen. Hier en daar loopt een politieman om het gebied vrij te houden van nieuwsgierigen. Elk ogenblik verwacht je een sluipschutter uit een van de scheefhangende ramen te zien kijken.

Ze klimmen over de inderhaast opgestelde dranghekken en kijken omlaag. In de krater ligt water. Zeker twaalf meter diep. Loutje ligt, met een arm boven het hoofd uitgestoken, bijna triomfantelijk bovenop de Zonnevechter, waarbij het afzichtelijke beeld slechts gedeeltelijk zichtbaar is en voor het overgrote deel onder water ligt. Op het water drijven kledingstukken en stukken hout van de poffertjeskraam en Dennis denkt ook iets van een hand te zien. De reddingswerkers hebben nog geen kans gezien alle menselijke resten te verwijderen. Net als hij wil omkeren ziet hij

iets bijzonders. Op een diepte van ongeveer tien meter zit in de kraterwand een horizontaal gat met een diameter van meer dan een meter, waarvan onzichtbaar is waar dat eindigt. Het licht van de bouwlampen schijnt ongeveer een meter in het gat. Dennis en zijn collega lopen iets verder om de krater heen en proberen wat meer in dat bijzondere gat te kijken, maar zien niet meer dan daarvoor. Hij besluit het beleidsteam over zijn bevindingen te rapporteren.

Frits komt samen met Joke de kleine vergaderzaal binnen van het hoofdbureau van politie. En daar is de verrassing groot. Tegenover hem staat Ingrid van Ostade. Jaren geleden was ze een veelbelovend senior adviseur binnen zijn consultancybedrijf. Zijn bedrijf werkte vrijwel uitsluitend voor de overheid en Ingrid had zich gespecialiseerd in de rijksoverheid. Haar laatste klus was bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de BVD. Dat was een verkokerde, bijna naar binnen gekeerde organisatie, die slecht werd aangestuurd. De zich in razend tempo ontwikkelende cybercriminaliteit en de kracht van de Amerikaanse NSA, *The National Security Agency*, die bijna tachtig procent van de internetcommunicatie kan volgen, plaatsten de BVD op de achterste rijen van de internationale inlichtingenwereld. Ingrid had de opdracht de dienst van scratch af aan op te bouwen. Ze heeft die reorganisatie gedegen en binnen de gestelde termijn uitgevoerd. Vanaf dat moment is ook de naam veranderd in AIVD, Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst. Ingrid werd later door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gevraagd bij de AIVD te komen werken als hoofd van de afdeling Beleid en Kwaliteitszorg. Frits had nog onlangs van verschillende kanten gehoord dat ze geweldige successen had geboekt met die afdeling en een jaar geleden was bevorderd tot adjunct-directeur. Hij weet zeker dat Ingrid binnen vijf jaar directeur zal zijn van deze dienst. En eerlijk gezegd vindt hij dat om meer dan een reden prettig.

De begroeting is uiterst hartelijk. Ze geven elkaar een zoen op elke wang, waarbij Frits met zijn een meter tachtig meter moet buigen. Hij maakt ook kennis met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding, Willem de Goede.

Aan tafel wordt het ernstig wanneer Ingrid het woord neemt. ‘In de eerste plaats wil ik graag alle hier aanwezige vertegenwoordigers van Haarlem, in het bijzonder Frits, condoleren met het enorme verlies. Deze aanslag draagt alle kenmerken van Al Qaida. Technisch onderzoek zal het moeten aantonen, maar we vermoeden dat het gebruikte explosief C3 of semtex is geweest. In de Gravenzaal is sprake geweest van een zelfmoordaanslag. De dader moet veel explosieven bij zich hebben gedragen, want de schade is enorm. De zwaarste ontploffing, die op de Grote Markt, is ondergronds gedetoneerd. Dit betekent dat de daders een langdurige voorbereiding hebben gehad en de situatie ter plaatse goed kenden. Dat doet het vermoeden rijzen dat het bekenden moeten zijn, die onderdeel zijn van onze samenleving of geholpen zijn door *insiders*. We weten nog niet hoe de explosieven onder de Grote Markt zijn gekomen, maar dat is slechts een kwestie van tijd.’

‘Hoe kan het zijn dat wij in Nederland het dreigingsniveau als laag bestempelen, terwijl dit soort terroristische acties in voorbereiding is?’ vraagt Joke.

‘We denken dat deze groep of enkele leden daarvan al lang in Nederland wonen en werken. Met andere woorden, ze vallen niet op en niemand kent ze als gevaarlijk. Wij hebben infiltranten in meerdere radicale groeperingen en we krijgen veel informatie van buitenlandse geheime diensten, maar Al Qaida staat erom bekend dat hun organisatiestructuur vergelijkbaar is met een bijenraat. Ze hebben een centrale leider, op dit moment Ayman al-Zawahiri, en ook nog plaatselijke leiders in een beperkt aantal landen of regio’s, maar verder werkt elke cel geheel zelfstandig. We vermoeden dat er wel zoiets is als een centrale generale staf, die Al-Zawahiri adviseert, maar daar weten we het fijne niet van. De opdrachten worden in gedeelten verspreid naar postbussen en zijn gecodeerd, waardoor ordonnansen niet weten wat ze aan wie doorgeven. Als zo’n ordonnans bij toeval zou worden gepakt, dan nog is de boodschap onbegrijpelijk. Ze werken heel bewust met ordonnansen en niet met elektronisch berichtenverkeer, want dat kan gemakkelijk worden gevolgd. Dit betekent dat elke cel in principe de gehele voorbereiding en uitvoering van een aanslag voor haar rekening neemt. Let wel: elke cel is niet groter dan circa vier personen. Dit betekent dat het aantal relaties met externen uiterst beperkt is en daarmee de kans op ontmaskering klein.’

‘Misschien dat ik er iets aan mag toevoegen?’ vraagt Willem de Goede zonder het antwoord af te wachten. ‘Zolang ik dit werk doe, ben ik geconfronteerd met geradicaliseerde, in Nederland wonende moslims. Daar zijn voldoende voorbeelden van. Mohammed Bouyeri, die Theo van Gogh vermoordde, is zo’n voorbeeld en ook de leden van de Hofstadgroep behoren tot die club. Het zijn jonge mannen en vrouwen met een radicale uitleg van de Koran. Maar ze hebben niet de kennis, de ervaring en het overzicht om een aanslag voor te bereiden en uit te voeren zoals die hier in Haarlem heeft plaatsgevonden. Eigenlijk zijn het, in het licht van het internationale terrorisme, amateurs. Deze aanslag is van een volstrekt andere signatuur. Overigens, het dreigingsniveau is nu verhoogd tot substantieel. Dat doen we altijd na een terroristische actie,’ sluit hij cynisch af.

‘Hoe je het ook wendt of keert,’ vervolgt Ingrid, ‘Nederland heeft de aandacht van het internationale terrorisme. We weten dat een of meerdere personen van deze groep volledig zijn opgenomen in onze samenleving. Is er al een bericht van Al Qaida, dat ze de aanslag opeisen?’

‘Nee nog niet,’ reageert Willem. ‘Maar dat doet Al Qaida ook nooit meteen. Meestal wachten ze een paar dagen. Dat bevordert de onzekerheid en geeft leden van de groep, die de zaak hebben overleefd en meestal tot de leiding behoren, de

gelegenheid rustig het land te verlaten. Om die reden worden de luchthavens en havens gecontroleerd. Ik verwacht daar trouwens niets van, want door de open grenzen is het waarschijnlijk dat deze lieden met de trein of de auto het land verlaten en pas in een van de andere Europese landen op een vliegtuig stappen. Via Interpol zijn alle EU-landen inmiddels geïnformeerd. Overigens sluit ik ook niet uit dat een of meerdere leden van de groep in Nederland blijven en gewoon hun dagelijkse werk blijven doen. De kans op ontdekking is aanwezig, maar ze hechten meer waarde aan het volgen van de maatschappelijke effecten in ons land, de persuitingen en het observeren van ons werkproces om daarvan te leren voor volgende aanslagen. En als ze uiteindelijk ontdekt worden schromen ze niet om zelfmoord te plegen.’

‘Dat zijn dan wel bijzonder koude kikkers,’ floept Frits eruit. ‘Dat klopt,’ vervolgt Willem, ‘maar kijk ook maar eens naar andere aanslagen van de laatste jaren. Naar de actie van Anders Behring Breivik in Zweden op 22 juli 2011. Hij vermoordt bijna tachtig mensen in koelen bloede en geeft zich vervolgens in alle rust over. Hij blijkt een rechts-extremist te zijn. Een paar maanden daarvoor, op 2 april 2011, Tristan van der Vlis, die in een winkelcentrum in Alphen aan de Rijn zeven mensen doodschiet met automatische wapens. Een jongeman die in maart 2009 in een legeruniform zestien mensen doodschiet in een Duitse school. En zo nog meer gevallen van vaak jongelieden, die zich, geïnspireerd door legergroen en ultrarechtse opvattingen, schuldig maken aan schijnbaar ongerichte moord. Ook dit zijn koude kikkers, die zelfs zonder steun van een grote moederorganisatie deze stap zetten, hoewel door sommige waarnemers wordt beweerd dat er aan rechterzijde wel degelijk centrale regie bestaat.’

‘Anders dan in de jaren zeventig en tachtig,’ vult Ingrid aan, ‘toen het extreme geweld in meerdere Europese landen van links kwam, hebben we nu te maken met extreem rechts dat Hitler aanbidt en moslimextremisme dat in Europa een kalifaat wil vestigen naar middeleeuws model. Extreem links is na de jaren tachtig genormaliseerd en onderdeel geworden van de *main stream*. Extreem rechts herkennen we in Europa redelijk, al was het maar door semiofficiële woordvoerders als Wilders van de PVV in Nederland en bijvoorbeeld Pia Kjaersgaard van de Deens Volkspartij, die zich krachtig afzetten tegen de ‘mosliminvasie’.’